

Az EU Duna térségre szóló stratégiájának elkészítése Magyarország hozzájárulása

Bevezető észrevételek

Magyarország határozottan üdvözlí az Európai Tanácsnak a 2009. június 17-18-án tartott ülésén elfogadott azon döntését, melyben megbízta a Bizottságot a Duna térségre vonatkozó EU Stratégia elkészítésével. Nagyra becsülendő az, hogy az elnökségi következtetések – a „Klímaváltozás és fenntartható fejlődés” alcím alatt, a 35. pontban - lehetővé teszik, hogy a Duna Régió Stratégia a második EU makro-regionális stratégia lehessen, melynek elkészítését 2010 vége előtt be kell fejezni. A stratégia elfogadása az Európai Tanácsban a 2011 első felében esedékes magyar EU-elnökség kiemelkedő eredménye lehet.

Magyarország nagy felelősséget érez a Stratégia sikeres elkészítése iránt és ezúton is megerősíti elkötelezettségét az iránt, hogy tevékeny szerepet vállaljon a stratégia kidolgozásában. Elkötelezettségünket magyarázza hazánk központi és egyedülálló elhelyezkedése a Duna medence térségében – Magyarország az egyetlen állam a Duna mentén, amelynek teljes területe a Duna vízgyűjtő medencéjéhez tartozik –, valamint a Duna régió számos államához fűződő, hosszú hagyományokra visszatekintő, kiterjedt politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatrendszer. Meggyőződésünk, hogy a stratégiában előírányzott együttműködés kiemelkedő jelentőséggel bír a régió országai, népei és polgárai számára, részükre további előnyöket biztosít politikai, gazdasági és kulturális értelemben egyaránt.

Magyarország a jelen dokumentummal és mellékletével nyújtja első hozzájárulását a Stratégiához, válaszul a Bizottság 2009. október 22-i levelére. Magyarország tisztában van azzal a ténnyel, hogy a Bizottság 14 országot keresett meg levelével a Stratégia keretében, így a transznacionális összefüggéseket e ténnyel összhangban közelíti meg.

I.

Általános észrevételek

A makro-régió fogalma alatt olyan területi egységet értünk, amely különböző országok azon régióit öleli fel, amelyek közös kohéziós jellemzőkkel bírnak földrajzi adottságaiknak, az őket ért közös kihívásoknak, valamint az egymáshoz fűződő sajátos politikai, gazdasági és kulturális kapcsolataiknak köszönhetően.

A makro-regionális stratégiát (MRS) olyan új és hasznos EU politikai eszköznek tekinti Magyarország, amelynek rendeltetése az államok, az állampolgárok és a piacok további integrálása e speciális kohéziós erővel bíró, EU-tagállamokat és EU-n kívüli országokat magába foglaló területén, és ez által fenntartható fejlődésük előmozdítása.

Az EU MRS fentebb vázolt célja az EU, az EU tagállamok (EUTÁ) és egyéb érdekelték összetett együttműködése révén érhető el. Középpontjában a kohéziós politika áll, így a MRS elsődlegesen egy bizonyos fajtájú szorosabb együttműködést céloz meg a résztvevők között.

Az Európai Területi Együttműködésekben belül – amely a tagállamok helyi és regionális hatóságai számára ad lehetőséget jogszabályi keretek között határon átnyúló, transznacionális, vagy interregionális szintű együttműködések kialakítására – kiemelendők a Duna kapcsolatok, a két-, és többoldalú együttműködések. Magyarország már ma is jelentős szerepet vállal a Közép-európai és Délkelet-európai Transznacionális Programban. A 2007-2013 közötti időszakban az utóbbi

program irányító hatóságának központja és közös szakmai titkárságai (összesen 7) Budapesten található.

A makro-régióba tartozó országok és az érdekeltek fokozott együttműködését egy EU alkotta stratégia segíti elő. Ez az együttműködés feltételezi az alapjául szolgáló végrehajtási tevékenységeket. A Bizottság valószínűleg az előmozdító közvetítő szerepét fogja játszani.

Az MRS az EU-nak és a tagállamoknak címzett kulcskérdéseket és kihívásokat határoz meg. Az ezekre adandó válasz egyes politikák területén olyan tevékenységek fejlesztésére irányul, ahol az EU-nak kizárólagos (pl.: belső piac) vagy megosztott hatásköre van. A stratégia középpontjában a tagállamok és az érdekeltek megerősített együttműködése, azaz olyan tevékenységek állnak, ahol az EU csak támogató, kiegészítő és koordináló lépéseket tehet. Így a nyitott együttműködés módszerei széles körben alkalmazandók, előmozdítva a legjobb módszereket pl.: bench-marking, vagy minta projektek.

Az MRS az EU kezdeményezése, ezért összhangban kell állnia az EU értékeivel, alapvető céljaival és alapelveivel, azokat kell szolgálnia a Szerződésekben rögzített módon. Így a tevékenységeknek és projekteknek a politikai, kulturális, gazdasági és egyéb területekre is ki kell terjedniük.

Az MRS területi hatálya azt mutatja, hogy a MR egy sajátos egység. Mégis, jogi - és kisebb mértékben politikai - okokból az EU belső és külső dimenzióit el kell különíteni, mivel az EU hatáskörök is eltérőek. Míg az EU jog és az *acquis* meghatározza a tagállamok közötti együttműködés keretét, addig a harmadik országokkal folytatott együttműködés szerződéses kapcsolatok tárgya, ahhoz útmutatásul az EU bővítési, szomszédsági és külpolitikája szolgál.

Érthető, hogy bármilyen EU MRS-nak illeszkednie kell az EU jelenlegi jogi, intézményi és pénzügyi kereteihez és képességeihez. Mégis logikus azt feltételezni, hogy középtávon a MRS kihathat az EU politikáira, ami a jelenlegi EU jogi keretek meghaladását eredményezheti a jogforrások tényleges felülvizsgálata, vagy akár jogalkotás kezdeményezése révén. Jogi szempontból így módon, rövidtávon a MRS tevékenység az EU jogok és szabályok jobb érvényesítésére és végrehajtására összpontosít, középtávon azonban jogalkotási hatása sincs kizárva.

Az EU-bővítés logikus következménye a makro-regionális kategória bevezetése az EU-ban, mert egy térbeli értelemben vett mezoszféra hasznosnak tűnik az EU szint és a tagállamok között.

A makro-régió területi hatásköre elsődlegesen területi kohéziós szempontból értelmezendő, így annak határai inkább az adott régiók határához illeszkednek mintsem az államok politikailag meghatározott határaihoz. Erre való tekintettel egy EU makro-régiós stratégia felölelhet EU tagállamokat és más országokat, illetve régióikat. Meggyőződésünk, hogy egy EU MRS-nek a belső dimenziókra kell koncentrálnia, ugyanakkor a területi hatáskört rugalmasan, célarányosan kell meghatározni mind az EU belső viszonyrendszerében, mind a térség EU és nem EU tagállamai vonatkozásában. Hangsúlyos kérdés ez az olyan határokon átnyúló biztonsági kockázatot rejtő kérdéseknél, mint a környezetvédelem, energiaellátás, migráció, élelmiszerbiztonság, továbbá a TEN-T kérdéseknél. Az EU belső dimenziójának elsőbbségét a tagállamokon belül az indokolja, hogy sem az EU értékei, céljai, sem a jogi és szabvány normái hitelesen és hatékonyan nem ültethetők át a régió harmadik államaiba, ha azokat a tagállamok nem tarják megfelelően tiszteletben.

Az MRS tovább viszi a Bizottság stratégiai megközelítésének erősítési szándékát: a túlzottan általános CSG (Community Strategic Guideline) helyett MRS-k hozhatják össze a nemzeti keretstratégiákat (NSRF).

Az MRS akkor hasznos, ha hozzáadott értéket nyújt a résztvevők számára. Így az MRS-nek a résztvevők valós igényein és a valós követelményeken kell alapulnia. Ennek az állításnak módszertani következményei vannak: a „bottom-up” megközelítés megfelelő alkalmazása az érdekelt államok bevonása mellett. Az érdekelttől összegyűjtött nézetek, gondolatok és információk nagyon fontosak, de elkerülhetetlen, hogy előzetesen számba vegyünk a régióra jellemző tényeket, adatokat, SWOT analízist készítsünk. Az acquis analitikus elemzése az MRS EU tagállamai vonatkozásában messzire mutató lehet, mert egyrészt az EU makro-régiókba régi és új tagállamok tartoznak, másrészt az EU egy bővítés utáni szakaszban van.

II.

1. A Duna térség, mint makro-régió

A Duna térség (DT) – ahogy az ICPDR értelmezi – 800.000 km² kiterjedésű területével és mintegy 80 millió lakosával a kontinens és az EU kiemelkedő jelentőségű makro-régiója. Központi elhelyezkedése tovább növeli jelentőségét. Így az EU-nak különleges felelőssége van e makro-régió iránt, amely a hidegháború alatt megosztott volt, a múltban külső intervencióktól és belső konfliktusoktól szenvedett.

A DT - a Bizottság által meghatározott módon értelmezve - a Dunánál elhelyezkedő, valamint más, a Duna medencéjéhez tartozó országokból (és régióikból) áll. Utóbbiak olyan országok (régiók) melyek Közép-Európához, illetve Dél-kelet Európához tartoznak. A „tengertől elzárt” területek speciális közös kérdésekkel néznek szembe, míg másoknak saját tengerparti területeik vannak az Adriánál, vagy a Fekete-tengernél és e csoportnak is közös jellemzőik, problémáik adódnak. Az országoknak, régióknak ez a két csoportja mintegy kiegészítő pozícióban van. A folyó és a völgybeli kapcsolódások indokolják a közös cselekvést. A földrajzilag meghatározott kölcsönös függőség a közös érdek, továbbá a közös és megosztott felelősség alapja.

Jóllehet a DT kelet-nyugati kiterjedése 2000 km, e tény ellenére – a sajátos kohéziós tényezők következtében – egységes. E makro-régió sajátossága a gazdasági egyenlőtlenség, a kulturális és vallási sokféleség, a bio-diverzitás.

A DT magában foglal régi és új országokat, államokat, nemzeteket, nemzetek töredékeit, nemzeti kisebbségeket, melyek nagyon gazdag történelmi múlttal és kulturális örökséggel rendelkeznek. Az együttélés és tolerancia múltjának leckéi egyszerre vannak jelen a politikai instabilitás, közelmúltbeli háborúk, konfliktusok, atrocitások nyomaival és a látens ellenséges viszonyal, melyek a DT kétségtelen jellemvonásai. A DT-ben vannak régi és új demokráciák, az utóbbiak nemrég tértek vissza a piacgazdasághoz.

A DT-t nem csak politikai kockázatok, hanem környezetvédelmi, éghajlat-változási veszélyek is fenyegetik, amelyeket részben természeti jelenségek (áradás, szárazság), részben emberi tevékenységek (víz-, és légszennyezés) okoznak. A régióknak szembe kell néznie az energiabiztonság, az élelmiszerellátás zavartalansága, a migrációval kapcsolatos gondokkal, a demográfiai változások kihívásaival és a globális válsággal. Az ivóvízzel kapcsolatos kérdések is elsődleges fontosságúak, mert közvetlen fenyegetést jelentenek az EU és általában a térségi lakosok életére nézve. Ezeknek a kérdéseknek gyakran határon átnyúló, sőt transznacionális vonzatai vannak, amelyek az államok közötti vitákhoz vezethetnek. Magyarország, mint a Kárpát-

medence alján elhelyezkedő ország különösképpen ki van téve a vízhez kapcsolódó kockázatoknak és károknak. Szembeötlőek a felvízi és alvízi országok aszimmetrikus pozíciói, jogai és kötelezettségei a vízgazdálkodás és a hajózás terén, ezek kiegyensúlyozatlanságot és feszültséget eredményezhetnek.

A DT 8 EU tagállamot és 6 nem EU-tagállamot foglal magába. Az utóbbiak közül 4 rendelkezik EU csatlakozási perspektívával, sőt Horvátország esetében a csatlakozási tárgyalások folyamatban vannak. Magyarország nyitott a tekintetben, hogy - igény esetén valamilyen formában - a Duna vízgyűjtőjében csekély részesedéssel bíró más államok is bekapcsolódhassanak a térségi stratégia formálásába. Az EU ötödik körben bekövetkezett bővítése felbecsülhetetlen értékű lehetőséget nyújtott a makro-régió fejlesztésére. Ugyanakkor a kereskedelmi akadályok - hiányzó közúti kapcsolódások, hidak, közlekedési korlátozások - megnehezítik az EU alapvető céljainak elérését, az egységes belső piac megfelelő működését. A szállítási infrastruktúra hiányzó láncszemei és a pénzügyi szolgáltatások eltérő fejlettségi szintje egyenlőtlen esélyeket eredményeznek a polgárok, az egymással versengő vállalkozások számára, így a belső piac e szegmensében fokozzák a gazdasági különbségeket, és növelhetik a politikai feszültséget.

2. Az Európai Unió Duna Stratégiájának magyarországi jövőképe és céljai

A Duna-völgy, mint multifunkcionális térség, a természeti és épített értékek gazdag tárháza. Az erőforrások és értékek védelme és fenntartható használata integrált kezelést és összehangolt nemzetközi együttműködést tesz szükségessé (pl. a stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme, takarékos használata, a biológiai sokféleség megőrzése, az ökológiai hálózatok védelme, az árvízvédelem, turizmus, kulturális örökség, közlekedési folyosók terén). A szoros együttműködésre szükség van a közös történelmi-kulturális alapú térségi identitás és a kohézió megerősítése céljából is. Egységes szemléletű fejlesztési elképzelésekkel, közös információs bázissal, a fejlesztést segítő együttes szervezeti és képviselői rendszerrel nemzetközi és hazai szinten egyaránt többet lehet elérni a térség fejlődése érdekében.

Néhány szakterület tágabb térségi értelmezése válik szükségessé a természeti rendszerekkel összefüggő problémák kezelése során. A víz- és ökológiai rendszerek mindig is meghatározták a földrajzi környezethez szorosan kapcsolódó kultúrákat, mint pl. a hagyományos gazdálkodás (fokgazdálkodás a Duna, Tisza, Dráva mentén, illetve a tanyás gazdálkodás és alföldi településszerkezet) tárgyi világát. E természeti rendszerekbe történő antropogén beavatkozások hatásukat tekintve nagykiterjedésűek, ezért az ezeket érintő fejlesztési kérdéseket vízgyűjtő szinten szükséges kezelni. A víz köztudottan a 21. század legértékesebb természeti kincse, és az ásványi kincsektől eltérően közös tulajdonnak tekinthető. Magyarország a Kárpát-medencébe érkező folyóknak köszönhetően jelentős vízkészlettel, és európai viszonylatban is kiemelt mennyiségű tárolt felszín alatti vízkészlettel rendelkezik. Az éghajlatváltozás érinti a vízkészletek mennyiségét, és hazánk, de különösen az Alföld vízháztartása (és ökoszisztémája) rendkívül érzékeny a változásokra.

Összességében: az ember és a természet viszonyának meghatározásában a vízgazdálkodásnak, a területfejlesztésnek, környezetvédelemnek, a közlekedési és kommunikációs hálózatok fejlesztésének összhangban kell lennie annak érdekében, hogy a **DUNA TÉRSÉG EURÓPA ÉRTÉK-ALAPÚ ÉS BIZTONSÁGOS TÉRSÉGE** legyen, ami az Európai Duna Régió Stratégiájának magyarországi jövőképe. E jövőkép – ami önmagában is hathatósan fokozza a térség vonzóképeségét - eléréséhez **a Duna integráló szerepének erősítése és fenntartható fejlesztése** együttesen kell, hogy megvalósuljon, ami átfogó célja a stratégiának.

A Európai Duna Régió Stratégiájának magyarországi célrendszerét az átfogó horizontális szempontok és stratégiai prioritások alkotják, a megvalósítást pedig az egymással összehangolt intézkedések támogatják.

A horizontális szempontok a következők:

- A Duna térség területi kohéziójának erősítése
- A klímaváltozás társadalmi, gazdasági és környezeti következményeinek mérséklése
- Az EU egységes piacának elősegítése
- Kutatás-fejlesztés, innováció elősegítése

A stratégiai prioritások a következők:

- A Dunai térség biztonságának erősítése, országon belül és határokon átívelően
- Fenntartható gazdaságfejlesztés
- A Dunai térségi identitás és együttműködés erősítése

A Duna térség területi kohéziójának erősítése, mint horizontális szempont, a folyó egyes szakaszai, valamint a város-vidék közötti nagyfokú regionális fejlettségbeli különbségek felszámolását, lényeges mérséklését célozza. Hazánkban az elmúlt 15 évben a fejlettség területi különbségei nem csökkentek: folyó menti régiók közül a legalacsonyabb 1 főre jutó GDP-t előállító Dél-Alföld a legfejlettebb Közép-magyarországi régió értékének 40%-át tette ki 2007-ben. A polarizáltság kistérségi szinten még jelentősebb. Ez tovább erősíti a migrációs folyamatokat, amelynek eredményeként egyes területeken nő a települési koncentráció, míg máshol csökken a lakosok száma. A vidékfejlesztés alapvető kihívása a népesség helyben tartása, számára vonzó élettér és munkalehetőségek létrehozása a helyi erőforrások átgondolt, integrált és fenntartható hasznosításával, a helyi multiplikáció növelésével. A közlekedési árnyékterületek felszámolásával szintén javítható az elmaradott térségek helyzete.

Kapcsolódás: A Bizottság Közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Régiók Bizottságának és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, Zöld könyv a területi kohézióról: Előnyt kovácsolni a területi sokféleségből *SEC(2008) 2550* } *Brüsszel, 6.10.2008* COM(2008) 616

A klímaváltozás társadalmi-gazdasági és környezeti hatásainak mérséklése korunk egyik legnagyobb kihívása. Az éghajlatváltozással Duna és mellékfolyóinak ökológiai állapota is szorosan összefügg. A Dunát a világ tíz legveszélyeztetettebb folyója között tartják számon, s az egyetlen az európai folyók között, amely szerepel a veszélyeztetett vizeket felsoroló nemzetközi jelentésben. A folyót ma már nemcsak az emberi tevékenységből származó terhelések, a környezeti fenntarthatóságot háttérbe szorító gazdasági érdekek időnkénti előtérbe helyezése, hanem a klímaváltozás hatásai is veszélyeztetik. A már tapasztalható éghajlatváltozás egyik fontos következménye lehet, hogy kritikus időszakokban a folyók medrében kevesebb víz fog majd rendelkezésre állni, például a mezőgazdasági vízhasználat számára, de helyenként – a területi különbségek miatt – az ivóvízellátásra használt vízkészletek is veszélybe kerülhetnek. A télvégi, tavaszi árvizek hamarabb, és az intenzívebb olvadás miatt növekvő csúcsokkal érkehetnek. Az éghajlatváltozás és a vízgazdálkodás integrált – a fenntarthatóságot messzemenően figyelembevevő – megközelítése indokolt, többek között a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés során, a vízpótlás, az ivóvízminőség-javítás, az ár- és belvízvédelem, az aszály elleni védelem, az öntözés területén. Ezért, és a Duna funkcióinak sokszínűsége miatt is szükséges a térség víz- és területhasználati érdekeinek összehangolása (ivóvíz, természetvédelem, hajózás, turizmus, mezőgazdaság, erdészet, adaptáció az éghajlatváltozás hatásaihoz stb.).

Kapcsolódás: Commission Communication of 9 February 2005 "Winning the battle against global climate change" [[COM\(2005\) 35](#) - Official Journal C 125 of 21 May 2005]. (*Harc a globális klímaváltozással szemben: a szennyező országok és szektorok felelősségre vonása, innováció, emisszió-kereskedelem, preventív és helyreállító akciók*) Communication from the Commission, of 10 January 2007, entitled: "Limiting Global Climate Change to 2 degrees Celsius - The way ahead for 2020 and beyond" [[COM\(2007\) 2](#) Commission Communication of 9 February 2005 (*2 °C fok csökkentés és folytatása*)

Az EU egységes piacának megteremtése terén jelentős lépések történtek eddig az akadályok felszámolásában (fizikai, technikai, adózási, közbeszerzési, pénzügyi stb.), azonban még ma is számos feladat határozható meg a kapcsolatok mennyiségének és minőségének javítása, hálózatos bővítése, a határok átjárhatósága (pl. utak, hidak, kompok), normák, szakmai képezések elfogadása, szerzői jogi és szabadalmi védelem, szabad kereskedelem szabályainak kiegészítése stb. területein. A hazánkban 2007-ben elkészített „Varratmentes Európa Program”javaslatai érintik a Duna menti hazánkkal határos országokat, így azok együttműködve megvalósíthatók.

A kutatás-fejlesztés és innováció elősegítésének, mint horizontális szempontnak, elsődleges célja: a térség fenntartható fejlődéséhez való hozzájárulás, amelyet a közös kihívásokra kidolgozott válaszadási kapacitások javításán, valamint konkrét közös megoldások keresésén keresztül kíván elérni.

A dunai térség közlekedési és kommunikációs tengelyként jelentős mértékben hozzájárulhat az **innovációra** fogékony, környezetbarát módon és a helyi erőforrásokra alapozva termelő és a piacra jutást kereső kis- és középvállalkozások fejlődéséhez, amit a vállalkozásfejlesztés sajátos eszközeivel (helyi piacok, kreatív ipar stb.) is elő kell segíteni. Ezen erőfeszítések sikerét a kutatás-fejlesztés és közvetlen támogatása egy átfogó kutatási programban, illetve az információs gazdaság által nyújtott lehetőségek jobb kihasználása is tovább növelhetik

3. Prioritásrendszer

A horizontális szempontok mellett, az átfogó cél elérése érdekében prioritásként támogatni kell

3.1. A Duna térség biztonságának erősítését országon belül és határokon átvéve:

- *A természeti környezet értékeinek védelmével*, mert a társadalom és a gazdaság egészséges fejlődésének alapját kiegyensúlyozottan működő, a lehető legkevesebb szennyezéssel terhelt, fenntartható módon használt természeti környezete biztosítja. A térséget veszélyeztető antropogén beavatkozások negatív hatásainak megelőzése vagy mérséklése komplex megközelítést igényel, és összehangolt, egyes elemeinek javítása, egységes rendszerbe foglalt tevékenységek végrehajtását jelenti. Ez elsősorban a biodiverzitás-védelem, az európai Natura 2000 hálózat részeként jelölt területek élőhelyeinek, fajainak megőrzése során, valamint az Európai Unió Víz Keretirányelvének terén jelent feladatokat és kötelezettségeket. A prioritás teljesüléséhez a vízkészlet- és ivóvízminőség védelem feltételeinek javítása, a határokon áterjedő szennyezések (elsősorban víz-, levegőszennyezések) megelőzése és a hulladékgazdálkodás fejlesztése is jelentősen hozzájárul.

Kapcsolódás: Commission Communication of 22 May 2006 "Halting the loss of biodiversity by 2010 - and beyond - Sustaining ecosystem services for human well-being" [[COM\(2006\) 216](#) Action Plan: (*Akcióterv a biodiverzitás fenntartására 2010-ig és azon túl*)
Communication from the Commission of 21 December 2005 - Thematic Strategy on the sustainable use of natural resources [[COM\(2005\) 670](#) (*A természeti erőforrások fenntartható*

hasznosításának tematikus stratégiája az erőforrások minden életciklusába : kitermelés, használat és ártalmatlanítás)

Council Directive [92/43/EEC](#) of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. The Directive establishes a European ecological network known as "Natura2000". Amending act(s) Directive [97/62/EC](#): 1997 Acts of Accession of the 10 new Member States. 2004- Regulation (EC) No [1882/2003](#) (*Természetvédelmi Direktíva és módosításai, Natura2000*)

- *Az energiaellátás biztonságának megteremtésével*, ami ma úgy makro-regionális, mint helyi szinten fontos feladat. Ezért kiemelt figyelmet kell fordítani az energia-hálózatok és – termelő kapacitások fejlesztésére, rugalmasságuk növelésére, különösen tekintettel a földgázvezetékek és villamosenergia-hálózatok összekapcsolására, egyenrangúan kezelve azt az energiatakarékosság igényével, valamint a lokális megújuló energia-források (nap, szél, víz geotermikus, biomassza) fokozottabb használatbavételére, amelynek erőforrás-oldali feltételei hazánkban rendkívül kedvezőek. Az atomerőműveket üzemeltetők közötti kölcsönös tapasztalatcsere, illetve a lakossággal folytatott kommunikáció erősítése, javítása kiemelt jelentőségű feladat a Duna térségében. Az együttműködés több területen is erősíthető (szakemberképzés, -utánpótlás, kutatás-fejlesztés, lakossági kommunikáció stb.), tekintettel a már meglévő infrastruktúrára.

Kapcsolódás: Commission Communication of 8 February 2006 entitled "An EU Strategy for Bio fuels" [[COM\(2006\) 34](#) final - Official Journal C 67 of 18 March 2006].

Communication from the Commission to the European Council and the European Parliament of 10 January 2007, "An energy policy for Europe" [[COM\(2007\)](#)

Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Second Strategic Energy Review: an EU energy security and solidarity action plan [[COM \(2008\) 781](#)]

- *A társadalmi-gazdasági biztonság javításával*, ami egyrészt az élet- és vagyonbiztonság garantálása, másrészt az életminőség javítása szempontjából elengedhetetlen. Hazánk földrajzi elhelyezkedése (medencefekvése, nemzetközi tranzit gócponti elhelyezkedése stb.) miatt számunkra különösen fontos a migráció kezelése, a bűnözés és járványok megelőzése, a katasztrófa-védelem (főleg ár- és belvív, földcsuszamlás) Kiemelt jelentősége van a régió vonzóképessége javítása szempontjából is a térség többségi és tradicionális, nemzeti-, illetve etnikai kisebbségei együttélésének és a társadalmi integrációnak is.

Kapcsolódás: EUSZ 2. cikk, Alapjogi Charta, Koppenhágai kritériumok, ET kisebbségjogi konvenciók, IRM (bűnügyi és migrációs együttműködés), EU Kultúra 2000, Citizens for Europe, Directive [2007/60/EC](#) of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on the assessment and management of flood risks (*Árvízvédelmi direktíva*)

- *Az élelmiszer-termelés, -ellátás-, -biztonság javításával*, melynek tradíciói hazánkban igen erősek, és adottságainkhoz igazítva az ökológiai és hagyományos termelési kultúra bázisán fejlesztendő tovább. A minőségi termékek iránti kereslet növekedése indokolja a piacépes minőségi (GMO mentes) áruk termelését, helyi feldolgozását, értékesítését a helyi piacok fejlesztésével. Mindez hozzájárul a lakosok helyi foglalkoztatásához, a vidéki települések megerősödéséhez. A globális gazdasági válság és a gazdasági fejlődés erősödő volatilitása, a szegénység a Duna térség globális termelési, kínálati szerepvállalását erősíti.

Amennyiben az éghajlatváltozás várható kedvezőtlen hatásait a jelenlegi földhasználat nem követi, súlyosbodhatnak egyes helyeken a talajdegradáció okozta veszteségek, vízháztartási szélsőségek. Az érintett térségek gazdasági aktivitásának fenntartása és a lakosság helyben tartása csak az agráriummal való szoros együttműködéssel biztosítható.

Kapcsolódás: Vidékfejlesztési politika (2007–2013)(Európai Bizottság – Mezőgazdaság és Vidékfejlesztés Igazgatósága)

2006/144/EK: A Tanács határozata (2006. február 20.) a vidékfejlesztésre vonatkozó közösségi stratégiai iránymutatásokról (2007–2013 közötti programozási időszak)

Communication of 18 July 2007: “Addressing the challenge of water scarcity and droughts in the European Union” [[COM\(2007\) 414](#) (*Vízhiány és aszály okozta problémák mérséklése*)]

Directive [2006/118/EC](#) of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 [on the protection of groundwater against pollution and deterioration](#)

3. 2. *A fenntartható gazdaságfejlesztés* érdekében elő kell segíteni:

- *A Duna térségi közlekedés javítását*, ami az Unió gazdasági alappilléreként megfogalmazott versenyképesség, az egységes piac kibontakoztatásának, az esélyegyenlőség biztosításának kulcskérdése. A fenntartható mobilitás alapján a térség felzárkózása csak akkor célozható meg, ha a modern közúti és vasúti fuvarozási módokat mellett a folyami áruszállítás és az egyes szállítási módok intermodális kooperációja is biztosított. A víziút- és kikötő-fejlesztés területén tapasztalható elmaradások felszámolása kiemelt közösségi prioritást élvező programként valósul meg, összhangban az európai Víz Keretirányelvvel, a folyó menti ökoszisztémák (Natura2000 területek, országosan védett természeti területek, nemzeti ökológiai hálózat) állapotának védelmével és javításával. Ezzel kapcsolatban szükségesnek tartjuk feltétel nélkül érvényesíteni az ICPDR kezdeményezésére kidolgozott, fenntartható hajózási követelményeket összefoglaló ún. „Joint Statement”-ben foglaltakat és az ahhoz készített hazai álláspontot¹, továbbá a Dunán való hajózás nemzetközi szabályozását megvalósító Duna Bizottság megállapításait és ajánlásait. A térség elérhetőségének fokozása, továbbá Magyarország területén belül a nyugat-kelet irányú átjárhatóság javítása a folyókon való átkelési lehetőségek bővítésével egyaránt fontos ügy közúton, mint vasúton a közlekedési-szállítási árnyékterületek felszámolása érdekében. Az áruk és személyek szabad mozgását segíti a határok átjárhatóságának javítása, az országhatárok menti elmaradt övezetek esélyegyenlősége, a múlt következményeinek enyhítése, a régió „varratmentessé” tétele. A Duna mente kedvező gazdaságföldrajzi potenciálja hasznosításának kiemelkedő eszköze a korszerű, sokrétű szolgáltatást nyújtó logisztikai központok fejlesztése.

Kapcsolat: Zöld könyv – TEN-T: Szakpolitikai felülvizsgálat – Egy megfelelőbb módon integrált és a közös közlekedéspolitikát szolgáló transzeurópai közlekedési hálózat felé COM(2009) 44 (TEN-T iránymutatások átfogó felülvizsgálatának előkészítése. Az

¹ „A VKI, Natura2000 és egyéb európai közösségi környezetvédelmi és természetvédelmi előírások függvényében a hajóút-fejlesztésre vonatkozó nemzetközi egyezményekben foglalt követelmények elérhetetlenné válhatnak, ennek következtében azok felülvizsgálata felvetődhet. (...)”

A fejlesztési koncepciók megalkotása és az egyes beavatkozásokról szóló döntések meghozatala előtt szükség van stratégiai környezeti hatásvizsgálatra, (majd a konkrét beavatkozások esetén környezeti hatásvizsgálatra) a természeti tőkét is magába foglaló költség-haszon és költség-hatékonysági elemzésre, valamint megvalósíthatósági tanulmány készítésére. A gazdasági vizsgálatok különösen fontosak azokban az esetekben, amikor a belvízi hajózás a közúti szállítás helyettesítését, kiváltását célozza meg. A vizsgálatoknak a többi szállítási mód vizsgálatára is ki kell terjednie.”

Európai Bizottság úgy tervezi, hogy 2010 elejére kidolgozza a szakpolitikával kapcsolatos metodológiát, majd 2010 végén előterjeszti jogalkotási javaslatát a TEN-T iránymutatásokról szóló 884/2004/EK határozat és esetlegesen a közösségi pénzügyi támogatás nyújtásának általános szabályairól szóló 680/2007/EK TEN-T rendelet felülvizsgálatát.

Az Európai Parlament és a Tanács 884/2004/EK határozata (2004. április 29.) a transzeurópai közlekedési hálózat fejlesztésére vonatkozó közösségi iránymutatásokról szóló 1692/96/EK határozat módosításáról; A határozat a 18. számú kiemelt közlekedésfejlesztési projektként tartalmazza a Duna hajózhatóságának fejlesztését. Ez jelenleg az EU összes érintett országában folyó TEN-T projekt.

Communication from the Commission: Environmental cooperation in the Danube - Black Sea region [[COM \(2001\) 615](#) Convention on cooperation and protection and sustainable use of the Danube River (*Duna - Fekete-tenger térség fenntartható fejlesztése*)

Directive [2000/60/EC](#) of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy, management of inland surface waters *, groundwater *, transitional waters * and coastal waters * in order to prevent and reduce pollution, promote sustainable water use, protect the aquatic environment, improve the status of aquatic ecosystems and mitigate the effects of floods and droughts

Amendments: Decision No [2455/2001/EC](#) Directive [2008/32/EC](#)

- *A turizmus fenntartható fejlesztését*, mert a Duna mente egészét az eleven és sokszínű kulturális hagyományok, a nagyterjedésű (védett) természeti, tájképi, kultúrtörténeti értékek jellemzik, beleértve az épített, szellemi és tárgyi kulturális örökséget is. Ennek ellenére a magyar Duna-szakasznak egyetlen, nemzetközileg is versenyképes célpontja Budapest. Értékes, azonban még kihasználatlan adottságai a térségnek a 412 km-es, 60%-ban természetes folyópart, élőhelyekben gazdag szigeteivel és mellékág-rendszerével, a tradicionális borvidékek, a sokszínű kulturális hagyományok és tájjellegű termékek, a kiterjedt hegyvidéki erdőségei, a természetközeli térségei, a világhírű nagyvadállománya, a termálfürdői, valamint világörökségi és –várományos területei. Ennek érdekében hangsúlyt kell fektetni a vízparthoz kötődő turizmus környezeti és infrastrukturális feltételeinek megteremtésére, valamint a táji és kulturális adottságokra épülő közös turisztikai termékcsomagok kialakítására, illetve az egységes turisztikai arculat kialakítására.

Kapcsolat: Communication from the Commission of 19 October 2007 – Agenda for a sustainable and competitive European tourism [[COM\(2007\) 621](#)]

European Union forest action plan Communication from the Commission to the Council and the European Parliament of 15 June 2006 on an EU Forest Action Plan

- *Az ipar feltételeinek javítását*, amely a meglévő ipari bázisok alapjain szükségessé teszi az ipari kapacitások minőségi fejlesztését és az ehhez tartozó termelési háttér biztosítását a vállalkozások együttműködő képességének és szintjének emelésével, illetve a környezetszennyező iparok működési feltételeinek szigorításával és környezetbarát iparágak telepítésével, fejlesztésével. A vidéki térségek alacsony gazdasági potenciáljának emelése a lokális „tudás” tőkésítésében rejlik, ezért a vidékfejlesztés kiemelt eszköze a tradíciók bázisán a helyi erőforrásokra alapozott gazdaság segítése, a kreatív gazdaság létrehozása.

Kapcsolat: Communication from the Commission to the Council and the European Parliament of 28 January 2004 entitled: "Stimulating technologies for sustainable development: an environmental technologies action plan for the European Union" [[COM\(2004\) 38](#): Communication of 8 October 2007 from the Commission to the Council, the European (Környezetvédelmi technológia fejlesztésének akcióterve)

Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, entitled: "Small, clean and competitive - A programme to help small and medium-sized enterprises comply with environmental legislation" [[COM\(2007\) 379](#) (Közepes és kisvállalkozások pénzügyi, oktatási és információs támogatása)

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 11 December 2007 – Proposal for a Community Lisbon Programme 2008–2010 [[COM\(2007\) 804](#) : the second phase (2008-2010) (A Lisszaboni Stratégia második fázisa, 2008-2010)

Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, Kohéziós politika: reálgazdasági beruházások, Brüsszel, 16.12.2008 COM(2008) 876

A Tanács 2007-es következtetései A kulturális és kreatív ágazatoknak a lisszaboni célkitűzések eléréséhez való hozzájárulásáról, valamint az Európai Bizottság 2009. júniusi tanulmányát a kultúra, a kulturális sokszínűség, a kreativitás és a szociális, tudományos és gazdasági fejlődés közti kapcsolatokról („The Impact of Culture on Creativity” – „A kultúra hatása a kreativitásra” címmel).

3.3. A Duna identitás és együttműködés erősítése érdekében támogatni kell:

- *Az érték- és örökségvédelmet*, amely olyan közös európai értékek, mint a tolerancia, demokrácia, a kisebbségvédelem elterjesztését, az esélyegyenlőség erősítését, az épített szellemi és tárgyi örökség megőrzését, rekonstrukcióját, hozzáférhetővé tételét jelenti és a társadalmi integráció elősegítését szolgálja. A Duna Régió Stratégiának egyik meghatározó feladata és eleme, hogy érvényre juttassa a stratégiában részt vevő államok, térségek, valamint a Duna régió szomszédsága felé azokat az értékeket, politikai normákat, kritériumokat, amelyeket az Európai Unió magáénak vall és a nemzetközi kapcsolatok rendszerében képvisel. Ezen értékek között meghatározó szerepet játszanak: a népek és nemzetek közötti történelmi megbékélés, a demokratikus jogállamiság, a türelmesség, az emberi és kisebbségi jogok tisztelete, a jó kormányzás fejlesztése. A sokrétű és sokszereplős együttműködés, a tapasztalatok átadása, a legjobb gyakorlat elterjesztése előmozdíthatja e célok elérését. A térség újra integrálása és a megbékélés növeli a biztonságot, a régió vonzerejét, amely a fenntartható fejlődés fontos előfeltételei.

Szorgalmazzuk a stratégiában résztvevő országok fokozottabb bekapcsolódását az Unió programjaiba, így különösen a „Kultúra 2000”, az „Európa a Polgárokért” az „Ifjúság”, és diákcsere programokba, az *ET és UNESCO* kereteinek fokozottabb kihasználását, normáinak jobb követését.

Az EU fellépésében és az EU-tagállamoknak a Stratégia keretében megvalósuló együttműködésében kiemelt figyelmet kell kapnia a gazdasági szabadságjogok (árak, személyek, szolgáltatások szabad áramlása) maradéktalan érvényesítésének, a még meglévő belső piaci akadályok lebontásának, az infrastruktúra fejlesztésének (pl. hidak, utak újjáépítése), a verseny és az általános esélyegyenlőség jobb biztosításának, mert az a térségi európai polgárok, vállalkozók alapvető joga és igénye is.

Meggyőződésünk, hogy a Duna Régió Stratégiában való részvétel előmozdíthatja a térség gazdasági és politikai kohéziójának, koherenciájának erősítését és közelebb viszi az abban résztvevő nem EU-tagállamokat is az integrációs együttműködéshez. Kiemelkedő

fontosságú, hogy a stratégiában résztvevő EU-tagállamok támogatást nyújtsanak az EU-tagságra aspiráló országok számára integrációs felkészülésükhöz, a demokratikus politikai struktúrák és a jogállamiság további erősítéséhez, a civil társadalom, a szólás- és sajtószabadság fejlesztéséhez a Duna vízgyűjtő területének egészén. Ennek érdekében a magyar fél már korábban is komoly erőfeszítéseket tett (pl. szegedi és nyíregyházi folyamat).

Kapcsolat: The European Agenda for Culture: cultural diversity and intercultural dialogue; culture as a catalyst for creativity; and culture as a key component in international relations, May, 2007

- *A kulturális együttműködések*, mert a részben közös történelmi múlt, a nyelvi kulturális összetartozás olyan kohéziós és identitáserősítő potenciált jelent, amely megalapozhatja a térség közös jövőjét. Ennek hatékonyságát a civil, valamint az egyházi és vallási kapcsolatok erősítésével, illetve a kulturális intézmények közös programjaival, projektjeivel, rendezvényeivel szükséges növelni.
- *Az oktatási és képzési együttműködések*, mert az identitáserősítés és a hálózatos együttműködés egyik legfontosabb, a jövő generációit orientáló szerepe ezen a területen valósulhat meg. Hatékony eszköze a tapasztalatcsere és tudástranszfer elősegítése, az oktatás-képzési programoknak a Duna tematikára való kiterjesztése, a hálózatok bővítése, továbbá a környezettudatosság növelése és az e témakör köré csoportosuló közös képzésekkel, az oktatás kreativitást erősítő környezetének megteremtésével („kultúra alapú kreativitás”). Ezt egészítheti ki a kulturális és oktatási intézmények együttműködése az egész életen át tartó tanulás jegyében.

Kapcsolat: Lifelong Learning Programme – 2010 call for proposals

Education and Training 2010 work programme launched in 2001 and its follow-up, the strategic framework for European cooperation in education and training adopted by the Council in May 2009 (*Oktatási és képzési munkaprogram, 2001 és folytatása, elfogadva 2009. május*)

- *Az együttműködést és a partnerséget*, mivel a Duna térség nemzetközisége és heterogenitása ellenére integrált megközelítést, egységes – a tudatos érdekezésszerűságon alapuló – fellépést igényel. A közös identitás kialakulása szempontjából fontos, hogy a mindennapi élet részeit összefüggésbe tudják hozni a táji meghatározottsággal, az ezzel összefüggő gazdálkodás-történettel, a közös felelősséggel a mai természeti erőforrások és épített környezeti értékek állapotát, védelmét illetően. Emellett a kielezett piaci versenyben új versenyelőnyök bevezetésére van szükség, amelyek nagy része a térségi komparatív előnyükhöz kötődik, vagyis a belső erőforrások mozgósítására támaszkodik. Az egyre markánsabb területi gazdasági érdek érvényesítéséhez is tartós partnerségre van szükség. A hazai és határon túli együttműködések tartalmassága és hatékonysága érdekében az intézményi és önkormányzati együttműködés erősítésére van szükség helyi, térségi, euro-regionális és nemzetközi szinten egyaránt, beleértve a partnerségi kapcsolatok kiszélesítését is, a településektől egészen a régiókig. Az integrált szakmai megközelítés, a térségi közös tervezés a tervezőintézetek és a hatósági feladatot ellátó intézmények együttműködését is igényli, hiszen a problémák jelentős részének megoldása is csak így lehetséges.

Kapcsolat: The European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC)

A Bizottság Közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Régiók Bizottságának és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak „A tagállamok és a régiók az EU

kohéziós politikája segítségével valósítják meg a növekedést és foglalkoztatást célzó lisszaboni stratégiát 2007 és 2013 között” Brüsszel, 11.12.2007 COM(2007) 798

Budapest, 2009. december 15.

Melléklet: 1 db.